

PAB inschalingsverslag : Handvaten en richtlijnen bij het onderdeel 'SGZ'

1 Antwoordcategorieën

Het is belangrijk bij de invulling van de SGZ alleen het gedrag van de laatste drie maanden bij de beoordeling te betrekken. Indien ook gedrag van vóór deze referentieperiode in rekening gebracht wordt, levert dit een vertekend beeld op.

Bij iedere vraag moet steeds uit dezelfde vijf frequentieniveaus (4,3,2,1 en 0) gekozen worden:

Bij deze vragenlijst is het eveneens belangrijk om te kijken naar het voorkomen van probleemgedrag zonder maatregelen. Bij de SGZ gelden daarom enkele aandachtspunten met betrekking tot preventieve maatregelen:

- **Lichamelijk ingrijpen:** Storend gedrag dat door lichamelijk ingrijpen kon worden voorkomen (zoals door afweren, betrokkene vastpakken, hem/ haar fixeren, apart zetten of separeren), wordt wel als storend gedrag ingevuld.
- **Medicatie:** Wanneer de persoon gedragsregulerende medicatie gebruikt wordt gedrag dat mogelijk zou optreden indien de medicatie stopgezet wordt niet als storend gedrag gescoord zolang de persoon de medicatie inneemt omdat er geen ondersteuning door personen nodig is.
- **Mondeling ingrijpen:** We raden aan om na te gaan waaruit de mondelinge interventies precies bestaan en wat er zou gebeuren als deze niet gesteld zouden worden. Als de interventie omvangrijk is en het probleemgedrag zonder interventie terug zou optreden, moet het gescoord worden. Als het gedrag bv. zonder ingrijpende interventies vooraf (zoals constante omgevings- en situatiecontrole) toch zou voorkomen, dan wordt het wel gescoord. Indien de preventieve interventie echter minimaal is (bijvoorbeeld het wat minder druk maken of iets kort mondeling duiden), weinig frequent/intensief moet gebeuren en de ondersteuningsnood niet verzwart (er moet bijvoorbeeld niet voortdurend iemand in de buurt zijn voor dergelijke interventies) moet het gedrag niet gescoord worden. De preventieve maatregel moet steeds betrekking hebben op het specifieke gedrag waarover het item gaat. Om de frequentie goed te kunnen inschatten, kan eventueel nagegaan worden bij de informanten wat de frequentie was van het probleemgedrag vóór men de preventieve maatregelen heeft ingesteld en/of kan men rekening houden met het leerproces van de cliënt en inschatten wat de verwachte frequentie zou zijn voor die cliënt.

2 Verduidelijking onderscheid medebewoners/gezinsleden versus centrale verzorgers/begeleiders

- In de vragenlijst worden voor verschillende items het onderscheid gemaakt tussen medebewoners/gezinsleden versus centrale verzorgers/begeleiders (zie bijvoorbeeld items 1 en 2).
  - Met medebewoners worden de leeftijdsgenoten van het kind/jongere bedoeld, zoals broertjes/zusjes, neefjes/nichtjes, klasgenoten, kinderen/jongeren vanuit de leefgroep, ..., m.a.w. de personen die geen formeel gezag hebben over het kind/de jongere en geen (grote) zorgtaken opnemen.
  - Met centrale verzorgers/begeleiders worden de (meestal volwassenen) gezagsfiguren bedoeld die de verzorging voor het kind/jongere grotendeels opnemen en/of de begeleiding van het kind/jongere verzorgen. Dit kan gaan om ouders, verzorgers, leerkrachten, opvoeders, ooms, tantes, de burens,...
  - Opgelet: dit onderscheid is niet altijd even strikt te maken. Als je twijfelt onder welke categorie een persoon valt (medebewoners versus verzorgers), dan is het vooral belangrijk dat het gedrag ook ergens gescoord wordt (in één van de twee

mogelijkheden, niet dubbel scoren tenzij het gedrag ook effectief naar meerdere categorieën van personen gericht is).

3 Instructies per item

Items 3,4. BIJTEN EN/OF HAARTREKKEN:

- Het moet pijnlijk zijn, het gaat dus niet om dreigen e.d.

Items 5,6. SLAAN EN/OF SCHOPPEN:

- Pijnlijk,
- ook stompen, stoten met hoofd, slaan met een voorwerp valt hieronder.
- Item 5. Het gaat bij deze vraag uitsluitend om het slaan en/of schoppen van personen, niet van dieren.

Item 7. OMDUWEN:

- De geduwde persoon valt of kan zich slechts met steun overeind houden.

Item 8. SPUGEN naar groepsleden en /of groepsleiding/leerkracht:

- Het gaat om gericht naar de ander spugen met speeksel of voedsel.

Item 10. UITSCHELDEN centrale verzorgers/begeleiders:

- Onder verzorging/begeleiding worden ook ouders, verzorgers, ooms, tantes, de burens enzovoort verstaan.

Item 11. ZICHZELF BESCHULDIGEN EN/OF UITSCHELDEN:

- Het gaat om gericht (uit)schelden met een kwetsende bedoeling,
- Stereotiepe (betekenis- of inhoudsloze) scheldwoorden die veel meer “zomaar” gezegd worden, worden verwerkt je bij vraag 32, ‘Stereotiep klank- en/of taalgebruik’,
- Spreekt betrokkene niet, dan krijgt hij/zij bij deze vraag niveau-aanduiding 0.

Items 12,13. PESTERIGE OPMERKINGEN MAKEN:

- Kwetsend (bijvoorbeeld niet als grap) bedoeld. Indien dit niet het geval is, mag het niet gescoord worden, ook al komt het toch kwetsend over...,
- Spreekt betrokkene niet dan krijgt hij/zij bij deze vraag niveau-aanduiding 0,
- Voor stereotiepe opmerkingen zie vraag 9, ‘Uitschelden’.

Item 14. BONKEN:

- Met het hoofd bonken tegen de muur, de vloer, deurstijl, meubilair e.d.,
- Het bonken moet (“voor ons”) pijnlijk zijn,
- Vanwege bonken gefixeerd zijn, levert score 4 op.

Item 15. ZICHZELF ANDERSZINS PIJN DOEN / VERWONDEN:

- Zichzelf krabben, knijpen, bijten slaan, aan het haar trekken, in de ogen prikken e.d.,
- Het openhouden van een wond valt hier ook onder,
- Het krabben e.d. moet (“voor ons”) pijnlijk zijn,
- Gefixeerd zijn, levert score 4 op.

Item 16. ETEN OPHALEN:

- Ook wel rumineren genoemd, de gewoonte voedsel dat de slokdarm reeds gepasseerd was, weer op te halen, soms tot in de mond, eventueel zelfs uit te spugen.
- Rumineren is vaak te herkennen aan de zure lucht die betrokkene via de mond verspreidt.

Item 17. ETEN PIKKEN:

- Aan tafel, uit de koelkast uit de keuken, van de etenswaren, - het gaat om brood, beleg, aardappelen, vlees, soep, vla, suiker e.d., niet om water (uit de kraan) drinken.
- Het gaat hier expliciet om het stelen van eten, niet van andere zaken (zoals bijvoorbeeld alcoholische drank).

Item 18. ETEN VAN ONEETBARE ZAKEN:

- zand, bladeren, peuken, zeep, verf, wasco, ontlasting, urine enz.

Item 19. KLEDING SCHEUREN:

- Het gaat om de eigen kleding,
- Eén kledingstuk gescheurd is 1x,
- Niet kleding scheuren uit onhandigheid of het aftrekken van knopen
- Het dragen van een "scheurpak" e.d. (ook alleen 's nachts) geeft score 4.

Item 20. VERNIELEN VAN VOORWERPEN:

- Speelgoed, meubilair, ook vensterglas, wandversiering, deuren, brillen e.d.,
- Er is géén sprake van onhandigheid.

Item 21. GOOIEN MET VOORWERPEN:

- Zowel gericht als ongericht gooien,
- Met alle mogelijke voorwerpen waarmee normaal gesproken niet gegooid wordt: speelgoed, etensbord, voedsel, meubilair,
- Met of zonder begeleidende gil-/schreeuwbui; in het eerste geval ook invullen bij vraag 22, 'Gil-/Schreeuwbuien'.

Item 22. GIL-/SCHREEUWBUIEN:

- De duur van een dergelijke bui moet minstens drie minuten zijn,
- Vloeken, op de grond liggen trappelen, stampvoeten e.d. kunnen in een gil- en schreeuwbui passen,
- Wanneer betrokkene tijdens een gil-/schreeuwbui ook uitscheldt of zichzelf of anderen pijn doet, wordt dit tevens ingevuld bij de betreffende vraag.

Item 23. DRUK/OPGEWONDEN GEDRAG:

- Voortdurend heen en weer lopen of anderszins in beweging zijn/ van de hak op de tak springen/ snel en veel praten/ lach- en/of huilbuien vertonen/ overal op klimmen e.d.,
- 1 x betekent vanaf een kwartier tot een gehele dag opgewondenheid vertonen,
- Bij de opgewondenheid voorkomende gil-/schreeuwbuien en/of agressieve uitingen e.d. worden apart ingevuld.

Item 24. ZEUREN:

- Voortdurend de groepsleiding/leerkracht aanklampen/opeisen, zowel verbaal (bijvoorbeeld door het steeds maar weer stellen van vragen (zonder echte belangstelling), door steeds te klagen e.d.) als fysiek (steeds aan de ander hangen e.d.),
- Niet kunnen verdragen dat de groepsleiding/leerkracht/ouder met iemand anders bezig is.
- Met zeuren wordt er gedoeld op aanklampend gedrag van welke aard en omwille van welke reden dan ook. De beschrijving benoemt hiervan enkele voorbeelden. De bewoording 'zeuren' kan niet zomaar aangepast worden, aangezien we hiertoe geen auteursrechten hebben. Het is wel toegestaan om dit item eventueel anders te verwoorden naar informanten toe.

Item 25. NIET INGAAN OP VERZOEK EN/OF OPDRACHT:

- Het verzoek/de opdracht ligt in de taaksfeer: iets opruimen, halen e.d.,

- Het verzoek/de opdracht is niet te moeilijk voor de betrokkene, en hij/zij heeft het begrepen
- Driemaal op zakelijke of vriendelijke wijze herhalen van het verzoek/de opdracht geeft nog geen resultaat.
- Sommige personen krijgen geen opdrachten meer, dit gebeurt dan meestal met een reden (als preventieve maatregel). Belangrijk zal hierbij zijn om na te gaan wat het motief is voor deze preventieve maatregel en wat er verwacht kan worden als de persoon toch een opdracht gegeven wordt. Bij de informanten kan bv. bevestigd worden hoe de persoon in het verleden reageerde op verzoeken of opdrachten.

Item 26. ZICH AFZONDEREN:

- Apart van de groep/de huisgenoten blijven, niet meedoen met gezamenlijke activiteiten; erbij gehaald worden afgewezen of negeren.

Item 27. MASTURBEREN:

- Er wordt bedoeld op masturberen in het openbaar, dus niet in bed, op het toilet, in afzondering op de eigen kamer e.d.; het gaat om het sociale aspect.

Item 28. MET ONTLASTING SMEREN:

- De ontlasting is aangeraakt met de handen en verspreid over het lichaam en/of bed, de muur enz.

Item 29. SLAAPSTOORNISSEN:

- Een slaapstoornis is een stoornis in de slaappatronen van een persoon. Van een slaapstoornis is sprake als men regelmatig niet goed slaapt (gedurende minstens een maand) en daar overdag last van heeft. Slaapstoornissen kunnen te maken hebben met de duur, de kwaliteit en het tijdstip van de slaap.
- Bvb. uit bed komen (voor het inslapen, midden in de nacht of na het (vroeg) wakker worden) en dan rondzwerven en/of anderen wakker maken, de kamer overhoop halen e.d.,
- Slaapt betrokkene gefixeerd dan krijgt hij/zij score 4,

Item 30. STEREOTIEP OMGAAN MET VOORWERPEN:

- (Voor ons) zinloos/inhoudsloos, zich steeds herhalend gedrag zonder variatie of echte verkenning e.d., alles met voorwerp, draaien (met kopje, of wiel van speelgoedauto), tikken (met blokjes), likken, wapperen (met touwtje of lapje), knagen e.d.

Item 31. STEREOTIEP BEWEGEN:

- (Voor ons) zinloos/inhoudsloos,
- Wiegen, fladderen, met het hoofd rollen, in de neus peuteren, hand in de mond stoppen, enz. alles zonder voorwerp,
- Niet: masturbatie, zichzelf slaan e.d.; dit werd eerder al ingevuld.

Item 32. STEREOTIEP KLANK- EN/OF TAALGEBRUIK:

- (Voor ons) zinloos/inhoudsloos,
- Kreet, woord of zin (eventueel meerdere) die te pas en te onpas herhaald wordt, ook stereotiep huilen, jammeren, zoemen, brommen e.d.

4 Nazorg

Tijdens de inschaling is het belangrijk steeds oog te hebben voor de reactie van de cliënt. Indien de cliënt onrustig wordt, kan een pauze ingelast worden. Ook na de inschaling is soms een zekere nazorg noodzakelijk. Dit kan door in een kort gesprek na te gaan hoe de cliënt en informanten de vragen hebben beleefd. Wanneer de cliënt het moeilijk had bij deze vragenlijst, is het belangrijk dat een

persoonlijke begeleider dit verder met de cliënt kan bespreken. De mogelijkheden hiertoe kunnen eventueel op voorhand al met de begeleider worden besproken.